Verbraucherzentrale Südtirol
Centro Tutela Consumatori Utenti
Die Stimme der VerbraucherInnen
La voce dei consumatori

Verbraucherzentrale Südtirol

Zwölfmalgreiner Straße 2
39100 Bozen
Tel. 0471 975597
info@verbraucherzentrale.it

Telegram di consumadëures merz/aurí 2019

Newsletter
Wenn Sie im KonsumentInnenschutz auf dem Laufenden sein wollen, abonnieren Sie kostenlos das Verbrauchertelegramm als Newsletter.

Comunicaziun al'ENEA por detraziuns fiscales ti caji de ressanamënt energetich
Che dëida pa fá la detlaraziun?
Termin sposté al 1. d'aurí

Aladô dla lege dl bilanz por le 2018 mëssel ince ti gní comuniché telematicamënter al'ENEA (Agenzia nazionala por les tecnologies nöies, l'energia y le svilup economich sostenibl) i laurs de restrotoraziun che porta pro a n sparagn d'energia efetif y dá le dërt da avëi na detraziun dl 50%, sciöche ince la cumpra de aparac de ciasa dles classes energetiches A y A+ (tl cheder dl bonus por mebli).
Le termin por düc i laurs che é gnüs stlüc jö danter le 01.01.2018 y i 21.11.2018 (aladô dla colaudaziun, zertificaziun dla fin di laurs, detlaraziun de conformité) é gnü sburlé al 1. d'aurí dl 2019. Por düc i laurs che é gnü portá a fin do dai 21.11.2018 mëss la comunicaziun al'ENEA gní fata te 90 dis dal completamënt di laurs.
I dac tecnics mëss gní mená inant telematicamënter tres le portal https://ristrutturazioni2018.enea.it che é gnü metü sö dal'ENEA a öna cun le Ministere dl svilup economich y l'Agenzia dles entrades.
Che che oress ti surandé a na firma l'inciaria da scrí fora la detlaraziun al'ENEA ciafa sön la plata internet dla Zentrala di Consumadus dl Südtirol (ZCS) - www.verbraucherzentrale.it - na lista cun les misciuns dles firmes (PDF) che pîta de te sorvisc. Denanco surandé chësta inciaria dessel gní damané do de plü preventifs da podëi spo confronté avisa un cun l'ater. I prisc aplicá é lëdi y porchël pól ester che al sides ince en pert de gran desfarënzies de prisc por le medem sorvisc.

Aziuns dles Banches popolares y dles Casses dl sparagn
Le Tribunal de Teramo emët na sentënza importanta: la Banca Tercas mëss ti rete düc i sparagns investis a 4 sparagnadësses/sparagnadus

Dan da püch á le Tribunal de Teramo emetü na sentënza interessanta sön la cumpra de aziuns de na banca instëssa. La sentënza ti dá rajun a cater sparagnadësses/sparagnadus che â investí dl 2006 düc sü sparagns (prësc 200.000 euro) te aziuns dla Cassa dl sparagn de Teramo (Tercas); dl 2014 ê la Tercas rovada pro la Banca popolara de Bari. Les sparagnadësses y i spragnadus é gnüs defenüs dal avocat Massimo Cerniglia che colaborëia ince cun la Zentrala di Consumadus dl Südtirol y sostëgn ince jënt dl Südtirol te prozesc cuntra les banches da chiló.
Tl'aziun iudiziara che á scomencé dan da trëi agn dan dal Tribunal de Teramo ti tirâ dant les sparagnadësses y i sparagnadus ala banca n comportamënt nia coret y nia trasparënt; dl 2006 ti â la banca venü de sües aziuns en gaujiun de n aumënt de capital.
Ara se trata de öna dles prömes sentënzes che se dá jö cun "titui ilicuig" (chël ó dí cun aziuns bancares nia cuotades); chisc stromënc finanziars é particolarmënter risćiusc deache ai ne vëgn nia cuotá tla Börsa.
Le Tribunal tl Abbruzzo á danterater afermé che la banca ne ê nia bona da desmostré da ti avëi dé a süa clientela informaziuns tleres y da capí, che i plazamënc ne ê nia adatá por sort y oget - la banca â ma dé dant indicaziuns nia tleres y nia trasparëntes o a vigni moda frases nia cuntrasotescrites. En cört, le comportamënt dla banca vá cuntra les normes dla Consob (art. 29 dl Regolamënt dl 1998) deache ara n'é nia stada bona da desmostré da avëi adoté diligënza, coretëza y completëza dles informaziuns y autorisaziuns, sciöche la lege y la iurisprudënza s'al damana.
La banca é porchël gnüda condanada da rete dötes les somes investides, cun lapró la revalutaziun y i fic dal 2006 inant, sciöche ince da surantó les spëises legales.

Bolëtes dla forza eletrica y dl gas sön papier
L'Autorité de regolaziun alza fora: no ai cosć implü por la bolëta sön papier!

Ti ultims mëisc á l'Autorité de Regolaziun por Energia, Rëis y Ambiënt (ARERA) adoté n valgügn preovedimënc y á ince fat sanziuns a zacotan de sozietés tl setur dl'energia y dl gas che ghirâ da süa clientela n suraprisc por la spediziun dla bolëta sön papier.
I provedimënc dl'Autorité de regolaziun se basëia sön na diretiva europeica y süa trasposiziun tl dërt nazional che dij: "L'Autorité garantësc che al ne ti vëgnes nia apliché ala clientela finala cosć spezifics implü por ciafé fatures, informaziuns sön la faturaziun y por ti podëi pormez ai dac che reverda so consum". Chësta norma vëiga ince danfora sanziuns aministratives da 300 cina 5.000 euro por vigni violaziun dla proibiziun. L'ann passé á l'Autorité de regolaziun contesté danterater les manires da fá de Acea, A2A y Dolomiti Energia.
Ince por ci che reverda ofertes che pó ma gní atívades online á l'ARERA valuté che i suraprisc aplicá da n valgönes aziëndes por la bolëta sön papier (p. ej. cosć implü de 0,01 € al kWh o al meter cubich standard) é na "violaziun permanënta dl dërt dl cliënt final da ciafé na faturaziun coreta dl consum d'energia".

Ordöra: vára pa da tó y jí i resć de pestizig canche an lava la ordöra?

Sön la scüscia dla ordöra che an cumpra pól ester resć de pestizig. La metoda plü efiziënta por eliminé chisc resć é zënzater chëra da scuscé la ordöra. Mo deache atira sot la scüscia él particolarmënter tröpes vitamines prezioses, por ejëmpl pro le pom, ne vëgnel en general nia aconsié da scuscé i früc. Sce an ó mantigní les vitamines él damí lavé la ordöra. "Sce an lava indortöra i früc cun ega cialda y i assüia jö bel dedô cun n peza da ciasadafüch vára da tó y jí na gran pert di resć di pestizig" spliga Silke Raffeiner, esperta d'alimentaziun dla Zentrala Consumadus dl Südtirol. "Ince früc che vëgn dedô scusciá, dess impröma impó gní lavá por che al ne röies nia sostanzes da tosser dala scüscia ala polpa dl früt". Ara vá da lavé la ordöra ciamó damí sce an moscëda tl'ega soda/bicarbonat o polber da lové - an messess mefo lascé l'ordöra por presciapüch 15 menüc te chësta soluziun.
Scüsces de bananes n'é insciö bele nia da mangé. Impó vëgnel aconsié da se lavé les man do che an á scuscé na banana, deache gonot él fungicig lassura. A de pici mituns desson porchël dagnora ti dé tla man la banana bele scusciada.
Plü sigüsc éson sce an cumpra ordöra che vëgn dal'agricoltöra biologica; normalmënter él sön chësta cotan de manco resć de pestizig co sön l'ordöra che vëgn dal'agricoltöra convenzionala.

Bolëtes dl gas - dal 1. de jená dl 2019 prescriziun ascortada da 5 a 2 agn ince por les bolëtes dl gas

Sciöche l'Autorité nazionala competënta ARERA lascia alsavëi pó les cliëntes y i cliënc dal 1. de jená dl 2019 inant apliché la prescriziun ti caji de de gran intardiades tla faturaziun, por chëres che le venditur o le destributur é responsabli, y ma plü paié i imporc faturá che se referësc al consum di ultims dui agn. Por ti pité plü trasparënza a süa clientela y la informé sön sü dërc mëss i venditurs dé fora na fatura separat olache al é ma lassura i imporc por le consum che vá derevers a plü co dui agn.
Sce al vëgn indere ma fat öna na fatura olache al é lassura le consum di ultims 24 mëisc sciöche ince chël che vá ciamó plü zoruch tl tëmp, mëss le consum di ultims dui agn gní alzé fora te na manira tlera y da capí.
Te vigni caje é i venditurs obliá da informé süa clientela sön la poscibilité da avëi la prescriziun di imporc che pó jí en prescriziun y da ti mëte a desposiziun n formular aposta che slisirëies la comunicaziun dla orenté da ne paié nia y sön chël che al vëgn dé dant na misciun postala, de fax o de posta eletronica a chëra che an pó ortié chësta comunicaziun; chësc formular mëss ince ester da ciafé sön la plata internet dl'aziënda o pro les portines eventuales.
Implü mëss i imporc, che é oget de prescriziun, gní stlüc fora dai paiamënc automatics, sce les fatures vëgn paiades diretamënter dala banca o dala posta o trates jö dala cherta de credit.

Venüda sön porta de ciasa de "injins cuntra intossiades y esplojiuns tl caje de pordüdes de gas" An ne mëss nia i istalé!
Ara vá da se retrá dal contrat te 14 dis calendars

N inom nü dl'aziënda y dl produt, mo la cossa é plü o manco tres la medema: ti ultims dis él rové tla Zentrala di Consumadus dl Südtirol (ZCS) zacotan de segnalaziuns sön n'aziënda che vá a vëne da ciasa a ciasa "sensurs eletronics por schivé intossiades y esplojiuns tl caje de pordüdes de gas" („dispositivo contro intossicazioni ed esplosioni causate da perdite di gas“ plüdadî conesciüs cun l'inom de "rilevatori

di fughe di gas“). Sciöche al nes é gnü cunté dales porsones interessades vëgnel alzé fora dai venditurs dantadöt l'aspet dla "segurëza te ciasa".
La ZCS dëida recordé che por lege ne mësson nia lascé istalé de te "sensurs" te abitaziuns privates. Les consumadësses y i consumadus ne mëss porchël nia lascé ite te ciasa le rapresentant dla dita y gnanca ne cumpré le produt. Implü fossel bun da ciaré sce al é bele sön le marcé de te inijns y da i confronté un cun l'ater.
Deache chëstes é venüdes sön porta de ciasa vëgnel preodü dal Codesc dl Consum che la consumadëssa/le consumadú á 14 dis calendars de tëmp por se retrá dal contrat da canche al é gnü sotescrit le contrat o an á ciafé le produt. La domanda de retrata mëss gní fata por scrit, damí él tres lëtra racomanada cun garanzia de recioiüda. Tla ZCS él da ciafé lëtres model aposta. L'injin mëss ti gní mené zoruch al'aziënda y les spëises é a ciaria dla consumadëssa/dl consumadú, aladô dles indicaziuns tles condiziuns de contrat generales.

Ci é pa le kimchi?

Kimchi é la parora coreana por la preparaziun de verzöra fermentada sciöche ince por le cëi bele arjigné cun verzöra sotmetüda a na fermentaziun cun aje latich. Le kimchi toca tla Corea pro n past complet y ince tl'Europa vëgnel aprijé tres plü. Da l'arjigné ca vëgnel adoré tradizionalmënter verzöra sciöche capüc cinesc, res blanc, res ghei, gurches o peperuns. Chëstes sorts de verzöra vëgn spo fates jö cun se y saus sciöche ai, chili, sossa de soia y de pësc y metüdes te goti de teracöta a sajoné.
"Tres la fermentaziun cun aje latich fej le kimchi particolarmënter bun y tëgn cotan plü dî co verzöra frësca" spliga Silke Raffeiner, esperta d'alimentaziun dla Zentrala di Consumadus dl Südtirol. "I baters de aje latich che é laite á ince na faziun positiva sön la flora dl barot y sön le sistem imunitar." Plüdadî ê le kimchi de gran importanza deache al ti dê ala porsona ince d'invern de bones vitamines. Al contëgn tröpa vitamina C y vitamina A, cinamai vitamina B12, sciöche ince calzium y fer.
Le kimchi n'é nia n produt unitar, mo al é tröpes variantes desvalies de chësc, aladô di produc de basa che vëgn adorá. Che che á n'alergia da pësc o tiers dala crosta dess dagnora damané cai che é i ingrediënc denanche le mangé. Tla Corea vëgn le kimchi mangé cun riji y dé sciöche injunta pro le pësc, la cern y le tofu. Al vëgn ince adoré da fá jopes y salates.
L'arjignamënt dl kimchi fej pert dl'arpejun culturala imateriala dl'UNESCO.

De mondial dl'ega ai 22 de merz
Bëre ega de spina, na dezijiun che fej bun al ambiënt

L'ega é n bëgn fondamental por vire y tl medem tëmp éra ince na ressursa limitada. Chësc vëgn recordé vigni ann ai 22 de merz en gaujiun dl De mondial dl'ega. La Zentrala di Consumadus dl Südtirol dá informaziuns sön l'importanza dl'ega de spina tl'UE y aconsiëia da bëre ega de spina.
Tl'UE vel standarg minims por l'ega che vëgn adorada dala porsona sciöche ega da bëre y por l'adoranza te ciasa. Chisc standarg é fissá tla diretiva sön l'ega da bëre dl'UE (98/83/CE) che vëgn dötaurela atualisada dala Comisciun europeica y dal Parlamënt europeich.
Le sböz nü vëiga danfora che i Stac comëmbri mëss ciamó mioré deplü l'azes al'ega da bëre nëta y

sigüda por dötes les porsones, dantadöt por chëres che á debojëgn de proteziun y chëres che vëgn stlütes fora. Aladô dles sciazades dla scomenciadia popolara "Right2Water" n'á sis cina ot miliuns de porsones tl'Europa degun azes sigü al'ega da bëre o a implanc sanitars adeguá. I problems cun la cualité dl'ega dess por le momënt revardé 20 miliuns de porsones tl'Europa.
Plü concretamënter dessel gní istalé tles lercs publiches, te strotöres publiches sciöche ince te zëntri comerziai y ti aeroporc, fontanes dal'ega da bëre azessibles a düc, por ti dé insciö ala popolaziun la poscibilité da ti podëi pormez al'ega da bëre. Ince ti restoranc y tles menses dessel gní dé fora ega de spina debann o paian n pice contribut y chësc dess gní sostigní dai Stac comëmbri. Por sostanzes che incuinëia, sciöche le plom o baters de dann ala sanité, vëgnel alzé i valurs mascimai ametüs y al gnará metü sö valurs limit nüs por sostanzes cun faziuns ormonales. Tl dagní gnarál ince monitoré le contignü de microplastica tl'ega. Les consumadësses y i consumadus dess implü ince ciafé de plü y de mius informaziuns sön la cualité dl'ega che vëgn fora de spina. An spera che chëstes mosöres che mira a renforzé la crëta sön l'ega de spina fejes a na moda che al vëgnes boiü plü ega de spina y che al vëgnes insciö smendrí le consum dl'ega fora de boza. Denanche les normes nöies pois jí en forza él ciamó le Parlamënt europeich y i Stac comëmbri che mëss rové a öna.